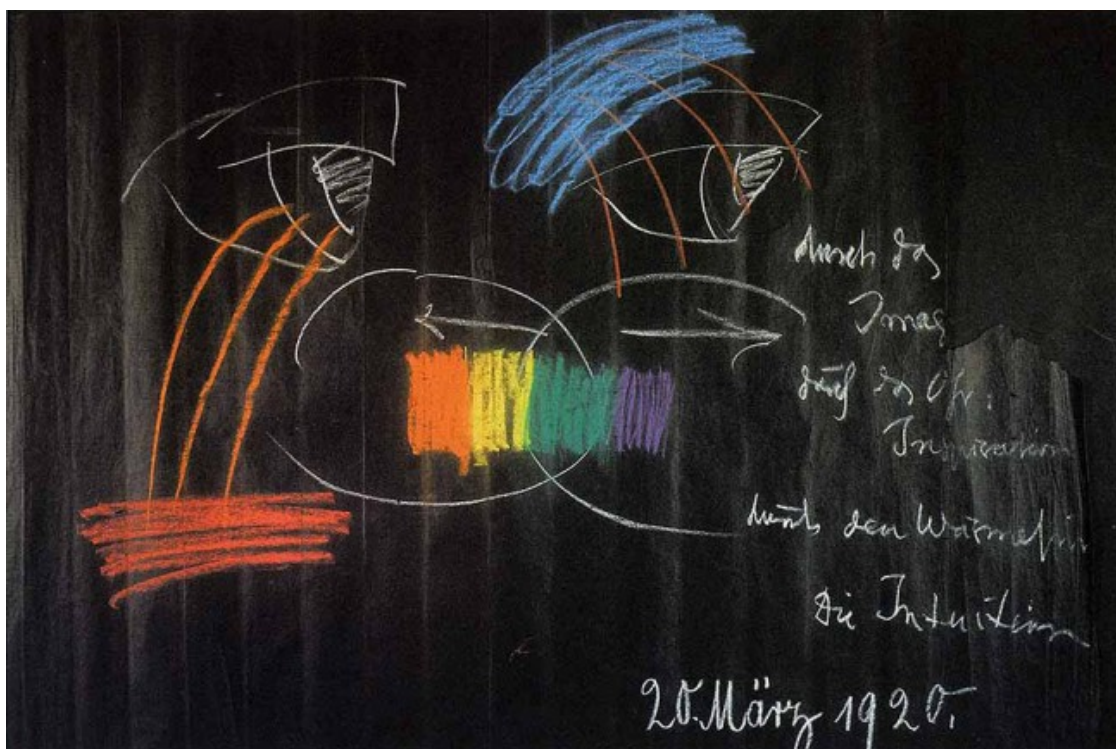

La llum negra

L'exposició del CCCB explora el lligam entre l'art i l'esoterisme des dels cinquanta fins ara

Rudolf Steiner Sense títol (Dibuix a la pissarra d'una lectura de Rudolf Steiner el 20. 03. 1920) Guix sobre paper 87 x 124 cm Rudolf Steiner Archiv, Dornach

El negre és l'absència de color, la representació de la foscor, de tot allò que no podem veure. Els místics sufís, tanmateix, parlen de la llum negra, la llum que emana de la divinitat, del "hu" i que no pot ser vista precisament perquè és allò que ens fa veure-hi. Aquesta llum negra, en paraules d'Henry Corbin, "no pot ser objecte perquè és subjecte absolut". Diria que s'acaba d'entendre del tot amb les paraules del poeta i místic persa Mahmud Shabestari: "Renuncia a veure-hi, perquè no és de veure-hi del que es tracta".

La llum negra. Tradicions secretes en l'art des dels anys cinquanta

(<http://www.cccb.org/ca/connecta/premsa/la-llum-negra/228868>), que es podrà veure al CCCB (<http://www.cccb.org/ca>) fins al 21 d'octubre, pren el nom d'aquest concepte sufí per explorar la influència de l'ocultisme en l'art de la segona meitat del S. XX. La mostra, comissariada per Enrique Juncosa, explora el lligam, en ocasions molt estret entre la creació artística i l'esoterisme que, per desconeguda sempre ha generat un punt de fascinació i que va assolir la seva màxima popularitat amb la contracultura dels anys seixanta, mitjançant l'ús de drogues psicotròpiques i la

generació deliberada d'estats alterats de la consciència com a via per la creació.

Aleister Crowley Snow-Peak beyond Foothills, Libra 18 / September-October 1934 Bolígraf i aquarel·la 34,5 x 50 cm © Ordo Templi Orientis

L'exposició s'obre amb obres de Harry Smith i Jordan Belson, dos dels pioners del cinema experimental. Van ser, juntament amb els expressionistes abstractes, com el pintor Barnett Newman, els escriptors Henri Michaux o René Daumal o, més a prop nostre, el grup Dau al Set, amb artistes com Joan Ponç o Joan Brossa, uns dels primers a explorar el que hi havia més enllà de la racionalitat imperant. Tots aquests artistes, influïts i seduïts per la psicoanàlisi de Jung, els rituals xamànics o la creació sota l'efecte de substàncies com la mescalina o l'opi conformen la primera part de l'exposició, en què potser la figura més emblemàtica sigui el britànic Aleister Crowley, una de les icones de l'ocultisme, que va exercir una enorme influència sobre artistes i músics, fins al punt d'esdevenir, en certa manera, una mena d'icona pop. Crowley, que va anunciar un nou començament per la humanitat, sota el lema "Do What thou Wilt" (Fes la teva voluntat) i emmarcat en el Thelema, el seu pensament religiós va ser, a més un escriptor prolífic. Al CCCB s'hi poden veure edicions originals d'algunes de les seves obres, que inclouen poemes, novel·les i assajos sobre temes tan diversos com les drogues o el ioga.

D'alguna manera, Crowley, juntament amb el cineasta Kenneth Anger esdevenen la baula que connecta els precursors amb l'eclosió de les tradicions secretes durant els anys seixanta. La iconografia de tots dos és ben present a la imatge de bandes emblemàtiques com Led Zeppelin, The Rolling Stones o The Beatles, que passen el testimoni a William S. Burroughs, un dels autors més emblemàtics de la generació beat, molt interessat en l'ocultisme i el misticisme. Burroughs va coincidir a París amb l'artista Brian Gysin, autor d'una de les obres més curioses de la mostra, The Dream Machine, un aparell giratori amb llums estroboscòpiques que el visitant ha de contemplar amb els ulls tancats i que, teòricament estimulen les ones alfa del cervell i provoquen al·lucinacions.

Matías Krahn Uribe Panamor, 2016 Lona i cotó 225 cm de diàmetre © Matías Krahn Uribe

La contracultura dels seixanta va ser, segurament, el moviment en què la curiositat pel treball amb la consciència alterada va assolir el seu zenit. Figures com Timothy Leary, guru de l'LSD i

professor universitari, van desenvolupar teòricament el lligam entre la creació i les experiències deslligades de la raó.

És en aquest punt, just a l'equador de l'exposició, en què el concepte de llum negra que li dona nom comença a prendre sentit per a l'espectador: tancar els ulls per assolir una visió determinada des de la foscor, obrir-los, i trobar-se amb la vessant més tècnica de la llum negra, aquella que projectada sobre pintures fluorescents en fan emergir els colors. Ho veiem just al davant de la màquina de somiar, a les obres d'Albert Porta, les dues primeres exposicions del qual es titulaven, precisament "Al·lucinacions". Porta o Zush, nom que va adoptar el 1968 a Eivissa, on també va fundar el seu propi estat Erygo Mental State, en el moment en què els hippies van arribar massivament a l'Illa. El 2001 va tornar-se a canviar el nom pel d'Evru.

Harry Smith Sense títol, 19 octubre 1951 Tinta, aquarel·la i tempera sobre paper 86,36 x 69,85 cm Col·lecció Raymond Foye, New York

El tram final de l'exposició, potser menys compacte que els dos blocs anteriors, per una qüestió de dispersió que pren tot el sentit amb l'experiència individual que va accentuar la postmodernitat, inclou obres d'artistes com Gino de Dominicis, Genesis P-orridge, Joan Jonas o Derek Jarman, entre d'altres. Cal fer una menció especial a la relació del còmic amb l'ocultisme, portant a l'extrem la

relació entre la tradició secreta i la cultura pop.

La llum negra, en definitiva, ofereix una molt bona panoràmica -s'hi inclouen més de 350 obres- de la relació entre l'art i la tradició ocultista i apunta la pervivència i la continuïtat d'aquestes tradicions en l'actualitat. No és estrany que la recerca de la veritat en allò que no podem veure clarament prengui força en un temps en què la visió del món real, per excés d'aparença i pàtina ens resulta confosa. Potser sigui un bon moment per tornar a obrir de bat a bat les portes de la percepció.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=WbQ290XBDyM>